

formulát javasolhatnók változatként: „Akit Isten kiválaszt, tanítóvá teszi azt.“

Bármelyik változat talál is azonban általános elfogadásra, kívánatos, hogy a bennük kifejezett felfogás legyen szállóigénk másfél százados történetének eredménye és tanulsága.

GYULAI ÁGOST.

IRODALOM.

Dengl János dr.: A kereskedelmi szakoktatás szolgálatában. Tanulmányok, időszerű kérdések, harcok. Kiadja a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesülete. Budapest, 1934. 303 l.

A könyv szerzője 1924 július 5-e óta köztisztviselőként álló elnöke a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesületének, s elnökségének tízéves jubileuma alkalmából a vezetése alatt álló tanáregyesület azzal tisztelte meg, hogy kötetbe gyűjtve kiadta a Kereskedelmi Szakoktatás című folyóiratban megjelent tanulmányait és cikkeit. Akit ilyen módon megtisztel egy országos tanáregyesület, annak mondanivalói, fejtegetései megérdemlik a tanügyi kormányzó hatóságok és a más csoportbeli tanárok, tanítók és pedagógusok figyelmét is. Egy ilyen terjedelmű könyvben szép számmal akad gondolat, ösztönzés, felvilágosítás, amely sokfelé hathat; amely alkalmas arra, hogy téves hiteket, hamis jelszavakat korigáljon és megbízható tájékoztató legyen a szóban lévő iskolafajnak minden kérdésére vonatkozólag. Ha valaki a hazai felső kereskedelmi iskolai tanárképzésről és képzésről, valamint a magyar felső kereskedelmi iskolák belső életéről, tantervük fejlődéséről és jelen állapotáról megbízható útbaigazítást akar, Dengl János könyvével alkalmasabb vezetőt hirtelenében nem találhat. De a könyv tanulmányainak sokszor kissé tág és általános jellegű címei alatt Dengl János a gyakorlati tanügyi ember sok élményes vallomását is adja, amelyekre érdemes figyelni.

A kötet a szerzőnek 28 tanulmányát tartalmazza, amelyek közül néhány aztán még több, önálló című részre oszlik. Nem megírásuk időrendjében következnek egymás után a könyvben, hanem tárgykörök szerint. Közülük tízet a kereskedelmi iskolai tanáregyesület közgyűlésein elnöki megnyitóként adott elő a szerző, s újszólván valamennyi sok elmélyedő tanulmányozásnak, adatgyűjtésnek és eredeti kutatómunkának eredménye. Akad közöttük kútfőtanulmányokon nyugvó történeti fejlődésrajz, s megjelenése óta Dengl egy-egy tanulmánya maga is az illető kérdés kútfőjeként szerepel a szakemberek kezében.

Hosszú és rögös volt a fejlődés útja, míg a nagyon vegyes előképzettségű felső kereskedelmi iskolai tanárság mai homogén testületéig eljutott. A régebbi, nem ritkán tanítói oklevéllel tanító tanárok, a polgári iskolai képzettségűek, a jogi és közgazdasági ismereteket tanító ügyvédek, a könyvített vagy kereskedelmi levelezést tanító banktisztviselők már jó ideje nem igen tartoznak a felső kereskedelmi iskolai tanári státuszba, amelynek tagjai ma legnagyobb részben középiskolai vagy felső kereskedelmi iskolai tanári oklevéllel

bíró, rendszeres pedagógiai tanulmányokat végzett kiváló szakemberek. Ma már nagyon igazságtalan az az állítólág megtörtént szellemes kijelentés, hogy a magyar felső kereskedelmi iskola nem iskolafaj, hanem iskolafajzat. S hogy ez a változás a felső kereskedelmi iskolai tanári státusban ilyen gyökeresen végbement, ebben épp Dengl Jánosnak, mint az új tanárképzési szabályzat volt előadójának van nagy része. A kereskedelmi iskolák első szervezete 1872-ben jelent meg. 1884-ben új szervezet lépett életbe és már 1885-ben módosítottatott. Ez a szervezet 1895-ben változott meg újra és azután körülbelül 20 évig, az 1915—16. tanév kezdetéig maradt érvényben. 1916 szeptemberében egy miniszteri rendelet az 1915-i szervezeten néhány változtatást ejtett és ez volt aztán érvényben a négyévfolyamú felső kereskedelmi iskola életbeléptetéséig, amelynek tantervét a 72.000/1920. sz. miniszteri rendelet állapította meg. Azóta 1927-ben történt megint tantervi változás és az akkor életbeléptetett tanterv van érvényben közben történt csekélyebb változtatásokkal máig is. A kereskedelmi iskolai tanárképzésnek és a tanterv változtatásainak oknyomozó történetét, a vezérlő elveknek és szempontoknak plasztikus előadását találjuk meg a könyvnek *A hazai felső kereskedelmi iskolai tanárok képzésének és képzésének multja és jelen állapota* című tanulmányában. A középiskolai, polgári és ipariskolai tanárságot is érdekelheti, hogy a felső kereskedelmi iskola hogyan érintkezett az elmúlt hat és fél évtizedben az ő iskolafajjukkal és tanárságukkal.

A kereskedelmi iskola, illetve a kereskedelmi szakoktatás sokáig mostoha gyermeke volt közoktatásunknak. A magyar társadalom vezető rétege a kereskedelemről mint hivatástól, sajnos, nagyon sokáig idegenkedett, szinte lenézte s csak a háború utáni új tájékozódás terelte a magyar ifjúságot a gazdasági pályákra és vitte a kereskedelmi szakoktatást az általánosabb érdeklődés irányába. Ez a helyesebb belátás újabban kedvező hatással volt a hazai kereskedelmi szakoktatásra és lehetővé tette fontos, jótékony hatású intézmények létrehozását. Hogy hogyan jutott fokonként előre a felső kereskedelmi iskola a tökéletesedés útján, azt szépen fejtegeti a szerzőnek a Magyar Paedagógiai Társaságban 1932 február 20-án tartott székfoglaló előadása is, amely ebben a könyvben *A felső kereskedelmi iskolai tanárképzés újjászervezésének alapelvei* címen jelent meg. Hosszú a fejlődés útja attól az időponttól kezdve, hogy a polgári és középiskolai tanárságnak ehhez az iskolafajhoz került része fáradságos önképzéssel szerezte meg a kereskedelmi szakképzettséget, addig, míg létrejött a ma és már évek óta pompásan működő Felső Kereskedelmi Iskolai Tanárképző Intézet és az állami gyakorló felső kereskedelmi iskola. Ma már úgyszólván teljesen megszűnt a felső kereskedelmi iskolának egyik régi, jellemző baja, az úgynevezett bejáró tanári intézmény. Az említett tanárképző intézmény a felső kereskedelmi iskola minden szaktárgyára nevel már szak-szerűen és pedagógiailag egyaránt rendszeresen képzett tanárságot.

Ugyancsak érdekes és tanulságos megfigyelni a hazai felsőfokú kereskedelmi oktatás gondolatának fejlődését több évtizeden keresztül a közgazdaságtudományi egyetemi karnak 1920-ban történt megszervezéséig. Erről a tárgyról is szól Denglnek egy alapos tanulmánya. Érdekes gondolatokat talál

a középiskolát végzettek egyéves kereskedelmi szaktanfolyamáról szóló vitaközlő írásokban is. Elmélyedően boncolja Dengl több cikkében, de főleg *Az iskola és az élet* címűben, azokat a folyton és sokszor bizony nagyon megdöbbentően hangzatosított megjegyzéseket, hogy a kereskedelmi iskola nem felel meg a gyakorlati élet követelményeinek és ilyen szempontból gyökeresen és teljesen meg kell reformálni. Több cikk magyaráz időszaki didaktikai és szervezeti kérdéseket; egy részletesen ismerteti a tanárképző gyakorló felső kereskedelmi iskola működését. A Középiskolai Tanárképző Intézet és a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola mellett létesített gyakorló iskolák jóval régebbiek, mint a gyakorló felső kereskedelmi iskola, mert az utóbbi csak 1928-ban kezdte meg működését. Hogy így megkésve is létrejöhessen és azóta üdvös hatásokkal teljesíti rendeltetését, ez is Dengl János céltudatos, kitartó munkájának eredménye. Ő volt az intézmény sürgetője, megszervezője s ma a levelező sok munkát önzetlenül vállaló felügyelője. Mint tanáregyesületi elnök, Dengl számos cikkében sikraszáll a tanárság szellemi, erkölcsi és anyagi érdekeinek védelmében és ezekben a megnyilatkozásokban mindig magas nézőpontokból követel bátor szókimondással méltánylást, igazságot, társadalmi megbecsülést és anyagi elismerést a nehéz és fontos közérdekű munkát végző tanárság számára. Szól a kereskedelmi iskolai tanulmányi versenyekről, a szüneti tanári tanfolyamokról, a kereskedelmi iskolai tanárság zamárdi üdülőotthonáról és szép az a válaszbeszéd, amelyet akkor mondott Dengl, amikor 25 éves tanári jubileuma alkalmából a tanáregyesület ünnepélyes gyűlésben köszöntötte. *Ki legyen hites könyvvizsgáló?* című cikke sok megszívlelésre méltó dolgot mond a szakemberek részére. *A német nyelvtanítás nehézségeiről, eredményeiről és ezeknek megítéléséről* szóló, 1913-ban írott cikke, sajnos, még most is időszertű, mert a középfokú iskolák idegennyelvtanításának eredményével még korántsem lehetünk megelégedve ma sem. Tömörségükben is sokatmondók azok a kis cikkek, amelyekkel Dengl a Pintér Jenő-féle hétévkötetes nagy tudományos magyar irodalomtörténet mindegyik kötetét a megjelenés idejében ismertette. Harcosak, temperamentumosak, de elmélyedően alaposak és mély meggyőződésből fakadók azok a cikkek is, amelyek az úgynevezett egységes magyar gyorsírási rendszer vajúdasakor, megszületésekor és a rendszer csecsemőkorában íródtak. Minden gyorsírással foglalkozó pedagógust nagyon érdekelhetnek ezek a szókimondó fejtegetések, amelyek a magyar gyorsírástörténet okmánytárába valók. Az egész Dengl-féle könyv pedig joggal kérhet helyet a középfokú iskolák tanári könyvtáraiban. *Heinrich János.*

Vajthó László: Tanulók szerepe az irodalom tanításában. (A Tanítás Problémái. Szerkeszti Vajthó László. 1. szám.) Bp. Évszám nélkül. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (8-r., 43 lap.)

Van az Egyetemi Nyomdának a Vajthó László budapesti reálgymnáziumi tanár szerkesztésében indított *Magyar Irodalmi Ritkaságok* című füzetekben egy olyan — nevelői gondolatból eredő — becses és gazdag kiadványsorozata, mely a hazai irodalom régi vagy esetleg más okokból hozzáférhetetlen értékes